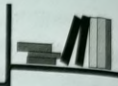

Мережа бібліотек

Фандрейзингова діяльність публічних бібліотек Києва

Представлено досвід роботи публічних бібліотек м. Києва щодо залучення додаткових ресурсів для розвитку і діяльності бібліотек.

**Людмила
Ковальчук,**

*директор Публічної
бібліотеки
імені Лесі Українки
м. Києва,
заслужений
працівник культури
України,
віце-президент
Української
бібліотечної асоціації*

В умовах ринкової економіки, дефіциту фінансування з боку держави, економічної нестабільності нашого часу, подорожчання паперових та електронних носіїв інформації, а також постійного збільшення витрат на комунальні та інші послуги, бібліотеки Києва, як і всієї нашої держави, змушені працювати по-новому, шукати нетрадиційні шляхи залучення додаткових до бюджету коштів за рахунок благодійництва, спонсорства, меценатства.

Історія нашого міста багата іменами меценатів, діяльність яких розпочалася за часів Київської Русі і продовжувалася протягом наступних століть. У Російській імперії не було такого міста, де благодійність отримала б такий розвиток, як у Києві. На приватні пожертвування створювались й утримувались притулки для пристарілих, лікарні для бідних, школи, дитячі садки, будувались храми, громадські будинки.

Галшка Гулевичівна дарує свою садибу, чим покладає початок майбутній Києво-Могилянській академії, геть-

ман Петро Конашевич-Сагайдачний допомагає Братському монастирю та його школі, митрополит Петро Могила відбудовує древні Десятинну та Василівську церкви, гетьман Іван Мазепа прикрашає величавими храмами Печерськ та Поділ... Це тільки декілька славних імен далекого минулого.

Розмаїття імен XIX століття свідчить про суттєвий вплив меценатів на розвиток культури: подружжя Русових, Терещенків, Харитоненків, Алчевських та багатьох інших. Серед приватних осіб початку XX століття заслуговує високої оцінки діяльність педагога, бібліотекаря і бібліотекознавця Дори Юделівни Доброї, яка власним коштом відкрила в Києві першу прилюдну книгозбірню для дітей та при ній кабінет для читання. Все життя Д. Добра присвятила дитячій бібліотечній педагогіці, організації бібліотечного обслуговування дітей.

У 1911 році на пожертви громадян Києва збудована Міська публічна бібліотека. Нині в цьому приміщенні працює Національна Парламентська

бібліотека України.

Сьогодні рух благодійництва в Україні відроджується. Перед бібліотеками і суспільством у цілому стоїть завдання відродити давні українські традиції меценатства.

Бібліотеки в усьому світі – неприбутковий сектор суспільної структури, тож потребують матеріальної підтримки інших секторів.

У минулі роки бібліотеки Києва мали достатнє державне фінансування. Проте і в той час залучались позабюджетні кошти на бібліотечне будівництво в місті. Спонсорами виступали багаті трудові колективи. Зазвичай це були ті колективи, з якими бібліотеки міста працювали за угодами про творчу співпрацю. За рахунок лише спонсорської допомоги трудових колективів здійснено капітальний ремонт приміщення Публічної бібліотеки імені Лесі Українки.

Перехід держави на ринкові умови, економічна нестабільність призвели до різкого зменшення фінансування бібліотек і поставили їх перед дилемою виживання. Власне, і більшість підприємств та організацій збідніли або й зовсім припинили свою роботу. У зв'язку з кризовою ситуацією в економіці, знизилася прибутки платників податків, а відповідно, й надходження до міського бюджету, за рахунок якого фінансуються бібліотеки. Виникли проблеми з утриманням персоналу, оперативним та якісним комплектуванням бібліотечних фондів. Окремим районним ЦБС міста виділяються просто мізерні суми на передплату періодичних видань.

Таке становище змушує бібліотечних працівників шукати нетрадиційні шляхи залучення додаткових коштів.

Переосмислення й перебудови вимагає сьогодні також

вса робота бібліотек, бо вони опинилися в оточенні нових і прогресивних установ – інформаційних центрів.

Інформаційна революція – не єдиний виклик, із яким довелося стикнутися бібліотекам. Глибокі зміни відбуваються в усіх сферах людського життя. Суспільство переживає тяжкий період переоцінки цінностей. Бібліотеки міста намагаються пристосовуватись до цих змін, зберігаючи своє місце в структурі міської громади.

Одна з найбільш складних проблем – необхідність доводити свою необхідність там, де дедалі більше акцентується на економічній доцільності. Щоб вижити в цій ситуації, бібліотека має певною мірою перебудуватись на зразок ділового підприємства. Тому в державних бібліотеках Києва більшого розвитку набуває практика створення центрів ділової інформації.

Виявляється, що вміння знайти споживача, з'ясувати його потреби і задовольнити інтерес – це вміння, необхідне не тільки бізнесмену, а й бібліотекаря. Але для цього він повинен перебудувати свою психологію, зрозуміти, що його завдання зводиться не просто до реакції на запит клієнта (читача), а й мусить включати активну роботу з ним.

У наш час бібліотекам доводиться вводити додаткові платні послуги, щоб хоч якось поповнити свої скромні бюджети.

Ці послуги надаються відповідно до переліку додаткових платних послуг користувачам, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2011 року № 1271 "Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури, заснованими на державній та комунальній

формі власності".

У структурі додаткових коштів київських бібліотек основну частку складають пожертвування та дотації спонсорів, підтримка благодійних фондів.

Одним із перспективних напрямів діяльності бібліотек є фандрейзингова діяльність.

Фандрейзингом, як правило, називають методи залучення коштів для некомерційної діяльності. Але фандрейзинг – не тільки комплекс різних методів та процедур залучення коштів для некомерційної організації.

Це, перш за все, наука про вміння успішно переконувати інших у тому, що діяльність твоєї організації заслуговує уваги й підтримки.

У центрі фандрейзинга стоїть людина – фандрейзер. Успішність залучення коштів залежить від того, наскільки він володіє професійними навичками і вірить сам у те, в чому намагається переконати інших.

Пошук додаткових фінансових джерел – процес довготривалий і вимагає терпіння і напруженої праці. Успіх залежить від ретельного планування, детальної розробки фандрейзингової концепції, визначення майбутніх донорів.

Як правило, бібліотекарі знають економічний і фінансовий стан підприємств, фірм, організацій та підприємців свого регіону. Далі вони шукають вихід на ці фірми й намагаються залучити їх можливості для вирішення проблем бібліотеки.

Як результат цієї роботи – лише в 2011 році публічні бібліотеки для дорослих м. Києва поповнили свої фонди подарованими книгами на суму 665 451 гривню. Книги були подаровані благодійними фондами, видавництвами,

окремими авторами, видавцями.

Це благодійний фонд Леоніда Кучми, фонд відродження "Києво-Могилянська академія", благодійні фонди Анатолія Толстоухова, "Київська фортеця" та інші.

Кілька проектів бібліотек підтримують народні депутати, депутати Київської міської ради. На їх кошти купувались книги, комп'ютерна техніка, сплачувалась вартість передплати періодичних видань, проведення ремонтних робіт.

Коштом заступника голови Верховної Ради України М. В. Томенка та голови Українського фонду культури, поета-академіка, Героя України Б. І. Олійника, наприклад, видано бібліографічний покажчик "Ні! Я жива, я буду вічно жити..." (до 140-ї річниці з дня народження Лесі Українки).

Одним із джерел фінансової допомоги бібліотекам міста стали різні міжнародні фонди та організації, які підтримують окремі пріоритетні напрями розвитку бібліотек.

У кожного фонду є пріоритетні напрямки або програми. Для реалізації цих програм фонди на конкурсній основі відбирають проекти, що найбільш повно відповідають їх вимогам.

Готуючи проекти для участі в конкурсах, бібліотеки мотивують необхідність коштів для отримання позитивного довгострокового ефекту – надання міській громаді бібліотечних та інформаційних послуг високого рівня.

Кожен проект Публічної бібліотеки імені Лесі Українки супроводжується листом підтримки Головного управління культури Київської міської держадміністрації, проекти ЦБС – листом підтримки районних управлінь культури.

Листом підтримки гарантується фінансування проекту

після закінчення фінансування за грантом.

Публічна бібліотека імені Лесі Українки має досвід роботи з благодійними фондами та організаціями.

Тільки Міжнародним фондом "Відродження" підтримано п'ять проектів бібліотеки на загальну суму 55 325 доларів США. Кошти Фонду Сороса використані на поповнення книжкового фонду, на придбання комп'ютерної техніки, комп'ютерної бібліотечної програми ALEF (фірма "Екслібрис", Ізраїль).

Публічна бібліотека імені Лесі Українки була учасницею проекту "Інтернет для читачів публічних бібліотек LEAP". За фінансової підтримки Посольства США в Україні в бібліотеці відкрито Інтернет-центр.

Бібліотека активно співпрацювала з американською фірмою "Діджитал", яка постачала в Україну комп'ютерну техніку. У якості допомоги бібліотеці було продано комп'ютери за 50% вартості.

Кілька проектів бібліотеки отримали фінансову підтримку Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) в межах проекту "Глобальні бібліотеки в Україні".

Різограф, комп'ютерну техніку та книги бібліотека отримала від української діаспори, Української правничої фундації.

Книжкову колекцію Сергія Лифаря, киянина, майстра балету зі світовим ім'ям передала Публічній бібліотеці імені Лесі Українки Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України.

Велику підтримку має бібліотека в своїй адвокаційній діяльності. Дякуючи підтримці органів влади, Головного управління культури КМДА, безоплатному юридичному

супроводу відомого адвоката Андрія Федура, бібліотека в дуже складній судовій тяжбі (14 засідань судів різного рівня) змогла захистити одне зі своїх приміщень.

Цей далеко не повний перелік актів благодійної допомоги бібліотеці говорить про велику і напружену роботу колективу щодо залучення додаткових джерел фінансування, матеріальної та юридичної підтримки багатьох бібліотечних програм.

Кожна людина хоче, щоб про її благодійний вчинок знали інші й були вдячні їй за добру справу. Спонсори бажають також знати, як витрачаються їх кошти, використовується подарована техніка, книги. Тому, незалежно від розміру допомоги, бібліотека завжди надсилає листи подяки.

У різних статтях, інформаціях, на веб-сайті бібліотеки ми інформуємо про вчинки благодійників бібліотеки та дякуємо їм. Це сприяє розширенню кола людей, які розуміють проблеми і завдання бібліотеки та висловлюють бажання допомогти їй у майбутньому.

Усі проекти, безперечно, підтримуються. Головним управлінням культури Київської міської держадміністрації, яка забезпечує фінансування бібліотеки з бюджету.

За кошти з міського бюджету в Києві реалізована міська комплексна програма "Розвиток бібліотечної справи в м. Києві на 2007–2010 роки", реалізується міська комплексна програма "Столична культура і мистецтво на 2011–2015 роки".

Благодійна допомога різних фондів, організацій та приватних осіб на підтримку бібліотек заслуговують визнання і заохочення. Цьому має сприяти законодавство нашої держави.